

Covid-19 Pandemisinin Üniversite Öğrencilerinin Dijital Teknoloji Kullanımlarına Etkisi: Bartın Üniversitesi Örneği

The Effect of Covid-19 Pandemic on University Students' Use of Digital Technology: The Case of Bartın University

Ayşenur Açikel^{1*}, Hatice Ay²

¹Bartın Üniversitesi, Ulus Meslek Yüksekokulu, Büro Hizmetleri ve Sekreterlik Bölümü Bölümü, Bartın, Türkiye.

²Bartın Üniversitesi, Ulus Meslek Yüksekokulu, Mimarlık ve Şehir Planlama Bölümü, Bartın Türkiye.

Orcid: A. Açikel (0000-0002-5528-2776), H. Ay (0000-0003-3173-4931)

Özet: 2019 yılında ortaya çıkan Covid-19 pandemisi bireylerin yaşamlarını birçok alanda etkisi altına almıştır. Özellikle eğitim alanında önemli değişiklikler meydana getiren pandemi, bu süreçte yüz yüze gerçekleştirilen eğitim faaliyetlerinin çevrimiçi ortama taşınmasını zorunlu kılmıştır. Bunun bir sonucu olarak öğrenciler başta olmak üzere bu alandaki tüm bireylerin zorunlu dijital teknoloji kullanım durumu meydana gelmiştir. Bu çalışma üniversite öğrencilerinin dijital teknoloji kullanım durumlarını; teknolojik cihazlar; internet ve sosyal medya olmak üzere 3 temel öge üzerinde araştırmaktadır. Çalışma, üniversite öğrencilerinin Covid-19 pandemisi nedeniyle dijital teknoloji kullanım durumlarını 3 temel öge üzerinden belirlemeyi ve pandemi öncesi ile karşılaştırarak değişkenlik gösterip göstermediğini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Çalışmanın evrenini Bartın Üniversitesi'nde öğrenim gören meslek yüksekokulu öğrencileri oluşturmaktadır. Bu evren içerisinde kolayca örnekleme yöntemi kullanılarak 391 katılımcıya ulaşılmıştır. Pandemi öncesi ve pandemi sürecinde dijital teknoloji kullanımı karşılaştırmak amacıyla araştırmacılar tarafından anket formu hazırlanmış ve veriler 391 öğrencinin gönüllü katılımıyla çevrimiçi anket formu kullanılarak elde edilmiştir. Veri toplama aracı olarak "Dijital Teknoloji Kullanım Anketi" kullanılmıştır. Elde edilen yanıtlar SPSS programında analiz edilerek araştırma soruları cevaplanmıştır. Yapılan analizler sonucunda üniversite öğrencilerin pandemi öncesine göre pandemi sürecinde dijital teknoloji kullanım düzeyleri, sahip oldukları cihaz sayıları, günlük teknoloji kullanım süreleri, aylık internet GB miktarı, aylık internet harcaması ve üye oldukları dijital platform, uygulama ve program sayılarının artış gösterdiği tespit edilmiştir. Bununla birlikte internet ve sosyal medya kullanırken tercih edilen dijital teknolojilerin pandemi sürecinde hem değişim gösterdiği hem de kullanım sıklığında artış meydana geldiği görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin internet kullanım amaçlarından; sosyal medya kullanmak, gündem ve haber takip etmek, internet bankacılığını kullanmak, çevrimiçi alışveriş yapmak, ödev hazırlamak ve araştırma yapmak gibi davranışlarda pandemi öncesine göre artış olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Covid-19 pandemisi; dijital teknoloji kullanımı; üniversite öğrencileri.

Abstract: The Covid-19 pandemic, which emerged in 2019, has affected the lives of individuals in many areas. The pandemic, which has brought about significant changes especially in the field of education, has necessitated the transfer of face-to-face educational activities to the online environment in this process. As a result of this situation, it has revealed the compulsory use of digital technology by all individuals in this field, especially students. This study investigates the digital technology usage status of university students on 3 basic elements: technological devices, internet and social media. The study aims to determine the digital technology usage status of university students due to the Covid-19 pandemic on 3 basic elements and to reveal whether it varies by comparing it with the pre-pandemic period. The population of the study consists of vocational school students studying at Bartın University. Within this universe, 391 participants were reached by using the convenience sampling method. In order to compare the use of digital technology before and during the pandemic, a questionnaire form was prepared by the researchers and the data were obtained using an online survey form with the voluntary participation of 391 students. "Digital Technology Use Questionnaire" was used as a data collection tool. The research questions were answered by analysing the responses obtained in the SPSS programme. As a result of the analyses, it was determined that the level of digital technology use, the number of devices they own, daily technology usage time, monthly internet GB amount, monthly internet expenditure and the number of digital platforms, applications and programs they are members of have increased during the pandemic compared to the pre-pandemic period. In addition, it was concluded that the digital

* İletişim Yazarı / Corresponding author. Eposta / Email : aacikel@bartin.edu.tr
Geliş Tarihi / Received Date: 28.07.2023 — Kabul Tarihi / Accepted Date: 23.01.2024

doi: 10.32329/uad.1334249

⁸Bu çalışmanın özeti daha önce Dijital Dönüşüm Çağında Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur, 11-12 Kasım 2022, İstanbul, Türkiye.

technologies preferred while using the internet and social media have both changed and increased in frequency of use during the pandemic process, and that there has been an increase in behaviours such as using social media, following the agenda and news, using internet banking, online shopping, preparing homework and doing research among the purposes of internet use of students compared to before the pandemic.

Keywords: Covid-19 pandemic; use of digital technology; university students.

1. Giriş¹

Teknolojinin hızlı gelişimi ve yaygınlaşması ile dijital teknoloji kullanımı günlük yaşamımızda önemli bir yer edinerek okul, eğitim ve iş hayatımızın ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Evimizde, iş yerimizde ve çevremizde yaşamımızı kolaylaştıran araçların neredeyse tamamı teknolojiye dayalı ürünlerdir. Televizyon, çamaşır-bulaşık makineleri, küçük ev aletleri, telefonlar, saat, yazıcılar, otomobiller, tren ve sağlık alanında kullanılan tüm cihazlar vb. teknolojik cihaz olarak kabul edilmektedir. Dijital teknoloji günlük yaşamı kolaylaştırmak için insan gücüne ihtiyaç duymadan çalışan teknolojidir. Dijital teknolojiler, veri üreten, depolayan veya işleyen elektronik araçlar, sistemler, cihazlar ve kaynaklardır. Sosyal medya, çevrimiçi oyunlar, multimedya ve cep telefonları yaygın olarak bilinen dijital teknoloji örnekleridir (Binark, 2007: 21; Gürler ve Güler, 2009; 624).

Dijitalleşme ile analog gerçekleştirilen birçok iş ve süreçler dijital ortama aktarılmıştır. Kurum ve kuruluşların üretim, hizmet ve ticaret ile ilgili tüm süreçleri bilgisayar, tablet, telefon veya çeşitli otomasyon cihazları ile yürütülmektedir (Tahiroğlu ve Bozkurt, 2021: 146; Üzmez ve Büyükebeşe, 2021: 123). Son yıllarda aktif olarak kullanılmaya başlanan elektronik hizmetler bireylerin kurumlarla olan işlerini kolaylaştırmaktadır. E-devlet, e-ticaret, e-sağlık vb. uygulamalar ile insanlar buldukları yerden taleplerini karşılayabilmekte veya iş ve işlemlerini hızlı bir şekilde gerçekleştirebilmektedir. Para transferi yapmak, hesap açmak-kapatmak, fatura ödemek, alışveriş yapmak, eğitim almak, hastanelerden randevu talebinde bulunmak, kişisel sağlıkla ilgili tüm verileri takip etmek, devlet kurumlarından alınabilecek birçok belgeye dijital ortamda erişim sağlamak, depolama ve arşivleme amacıyla bulut teknolojilerini kullanmak gibi işlemler kolaylıkla gerçekleştirilmektedir (Bülbül ve Gürbüz, 2007: 125-134; Küçükvardar ve Aslan, 2021: 23).

Dijital teknolojik gelişmelerin hız kazandığı 21. yüzyılda toplumsal olarak dijitalleşmeye alışkanlık kazanılmış durumdayken 2019 yılının son günlerinde tüm dünyayı etkisi altına alan ve 2020 Mart ayında pandemi olarak ilan edilen Covid-19 pandemisi insanların hem iş hem de özel hayatlarını etkilemiştir. Pandemi süresince hastalıktan korunmak için önlemler alınmış ve bununla beraber iş hayatında fiziksel çaba gerektirmeyen faaliyetler (çağrı hizmetleri, bankacılık vb.) ile eğitim-öğretim çevrimiçi yöntemlerle uygulanmaya başlamıştır. Bu durum sadece eğitimle sınırlı kalmamış pandemi sürecinde insanların birçok uğraş alanları ve ilgileri çevrimiçi platformlara taşınmıştır. Örneğin; alışveriş, sinema, konser, eğlence,

toplantılar, görüşmelerin çevrimiçi olarak gerçekleşmesiyle alışkanlıklar değişerek toplumun genelinde yeni bir normal oluşmaya başlamıştır. E-ticaret (alışveriş, bankacılık, fatura ödeme) ve e-devlet gibi dijital uygulamalarda PÖ'ye göre daha fazla gelişme yaşanmış ve daha çok insan tarafından kullanılmaya başlamıştır. Bu yeni normalde bireyler izole durumda evlerinde vakit geçirebilmek için telefon, televizyon, akıllı teknolojiler gibi dijital teknolojileri ve sosyal medya araçlarını kullanmaya yönelmişlerdir (Ünalın, 2022: 2).

Pandemi süresince uygulanan izole yaşam, evden çalışmak, uzaktan öğrenim görme gibi etkenler nedeniyle dijital teknolojileri kullanan birey sayısı da bu cihazların kullanım süresi de artış göstermiştir. Tüm eğitim-öğretim kademelerinde uzaktan eğitim sürecinde öğrenciler ekrana daha fazla maruz kalmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı kendi kurduğu Eğitim Bilişim Ağı (EBA) sistemi üzerinden öğretim faaliyetleri gerçekleştirirken üniversiteler mevcut çevrimiçi platformları kullanmış veya kendilerine özgü yeni çevrimiçi eğitim platformları geliştirmiştir. Yükseköğretimde uzaktan eğitime ilişkin çerçeve çizilmiştir. Buna göre birçok üniversitede derslerin dokümanları, videoları öğrenciler ile paylaşılmış, birden fazla ölçme değerlendirme türü kullanılması talep edilmiş ve öğrencilerin daha çok araştırarak öğrenme, proje, ödev hazırlayarak eğitim-öğretim sürecine aktif katılmasını sağlayarak uygulamalar yapılmıştır (Özdoğan ve Berkant, 2020: 16).

Covid-19 pandemisi ile birlikte çevrimiçi öğrenme ortamlarının kullanılmaya başlanması ve tüm öğrencilerin bu ortamları kullanmalarından yola çıkılarak pandeminin dijital teknoloji kullanımına etkisinin ortaya konulması oldukça önemli bir konudur. İlgili literatürde Covid-19 pandemisinin dijital teknoloji kullanımlarını teknolojik araçlara sahip olma, internete erişim imkânı gibi durumların etkilediği ve bu durumların farklı öğrenci gruplarında farklı sonuçlar ortaya çıkardığı görülmüştür (Mhlanga ve Moloji, 2020; Asandaş ve Hacıcaferoğlu 2021; Tüzün ve Toraman, 2021; Yorulmaz ve Söyler, 2022; Zhang vd., 2022; Karakaş ve Sayan, 2023). Ancak incelenen araştırmalarda üniversite öğrencilerinin PÖ ve PS'de dijital teknoloji kullanımlarının (teknolojik araçlar, internet ve sosyal medya) araştırılmaması ve bu iki durumun karşılaştırılarak artış, azalış veya değişmediğinin ortaya konulmamış olmaması literatürde bir boşluk oluşturmaktadır. Bu sebeple araştırma, üniversite öğrencilerin pandemi öncesinde dijital teknoloji kullanım düzeylerinin, teknolojik cihaz sayıları ile teknolojik cihazları kullanım sürelerinin, internete bağlanırken kullandığı bağlantı türü, internet erişim yeri, aylık GB kullanımı ve aylık internet harcamalarının, sosyal medya kullanım du-

¹ Çalışma kapsamında sık ifade edilen pandemi öncesi PÖ, pandemi süreci PS olarak kısaltılarak kullanılmıştır.

rumları ile üye oldukları uygulama/platform/programların ne olduğunu ve internet ile sosyal medyayı hangi amaçla kullandıklarını belirlemektedir. Bununla birlikte araştırma, Covid-19 pandemisinin üniversite öğrencilerinin dijital teknoloji kullanımlarını nasıl etkilediğini aynı sorular üzerinden analiz ederek karşılaştırmalı bir sonuç ortaya koyması bakımından önem arz etmektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgular ile Covid-19 pandemiyle dijital teknoloji kullanımının üniversite öğrencilerine etkisinin tespit edilmesi sağlanarak yeni normal olan dijital teknolojinin bilinçli, güvenli kullanımına yönelik çalışmalara (eğitsel vb.) dayanak oluşturacağı düşünülmektedir.

Çalışma dört bölüme ayrılmıştır. İlk bölümde literatür araştırması yapılarak benzer çalışmalar ortaya konulmuş ve bu çalışmalardan yola çıkılarak araştırmanın amacı ile birlikte araştırma sorularına yer verilmiştir. İkinci bölümde araştırmanın yöntemi değerlendirilmiştir. Üçüncü bölümde ise araştırma kapsamında elde edilen verilerin analizlerine ve bulgularına yer verilmiştir. Son bölümde elde edilen bulgulara yönelik sonuç ve öneriler ortaya konulmuştur.

2. Literatüre Bakış

Covid-19 Pandemisi ile birlikte eğitimin tüm kademelelerinde uzaktan eğitime geçilmiş ve eğitim-öğretime ilişkin tüm aktiviteler çevrimiçi yöntemler ile gerçekleştirilmiştir. Öğrenciler hem bu nedenle hem de karantina süreçlerinde evde kalmak zorunda oldukları için teknolojik araçlarla daha çok ilgilenmiştir. Bu süreçte olduğu gibi özellikle üniversite öğrencileri genç yetişkin kapsamında yer alarak daha küçük yaşlardaki bireylere oranla kişisel olarak teknolojik araç, internet ve sosyal medya kullanmaktadır (Tuğtekin ve Mercimek, 2021). Ancak pandemi sürecince ekran önünde geçirilen sürelerin mecburen artması üzerine bahsedilen kullanımlarda önemli artışlar ve değişiklikler yaşanmıştır (Uslu, 2021). Örneğin We are Social, Hootsuite (2023) haberine göre pandemi sürecinde oldukça yüksek görünen teknolojik araç, internet ve sosyal medya kullanımlarının pandemiyin sonlarına gelindiği varsayılan 2023 yılı başında dünya nüfusunun %68'i telefon kullanmakta, %64,4'ü interneti ve %60'a yakını sosyal medyayı aktif olarak kullanmaktadır.

Literatürde yapılan araştırmalar incelendiğinde PS'de teknoloji kullanım alışkanlıklarında 18-24 yaş aralığında bulunan katılımcıların daha fazla bağımlılık gösterdikleri tespit edilmiştir. Teknolojik araçlara erişimde gelir seviyesinin belirleyici bir etken olduğu, gelir düzeyi yüksek olanların düşük olanlara göre teknolojik araçlara erişimlerinin daha yüksek düzeyde olduğu ortaya konulmuştur (Açık, Koç ve Uslu, 2021; Balay Tuncer, 2021). Bununla birlikte Karaman vd. (2022) tarafından hazırlanan "Covid-19 Süreci ve Üniversite Öğrencileri: Eğitim Bilimleri Fakültesi Örneği" başlıklı raporda öğrencilerin %0,94 oranla herhangi bir elektronik cihaza sahip olmadığı ancak %53,35'inin hem akıllı telefon hem de bilgisayara sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda internete bağlanılan yer büyük oranda evden olmakla birlikte katılımcıların %65'inin

düzenli internet erişimi sağladığı ancak %35'i gibi önemli bir kısmının da ya düzenli erişimi olmadığı ya da erişim sağlayamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte yüzde eğitim ile PS'deki akademik beceriler karşılaştırılmış ve yüzde eğitimin çevrimiçi eğitime göre daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yolsal ve Yorulmaz (2022) tarafından yapılan "Covid-19 Pandemisinin Yükseköğretim Öğrencilerinin Performansı Üzerine Etkileri" adlı çalışmada ankete katılan öğrencilerin %6,72'sinin sağlıklı internet bağlantısına hiç ulaşamadığı, %8,63'ünün sessiz bir çalışma ortamından yoksun olduğu ve %12,09'unun hiç bilgisayar erişiminin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda %56,05'inin her zaman bilgisayara erişimi olsa da yalnızca %22,44'si her zaman sessiz çalışma ortamına ve %27,47'si her zaman internet erişimine sahip olduğu ortaya çıkarılmıştır. Çalışmaya göre teknolojik cihaza sahip veya internete erişilebiliyor olmak performans açısından tam olarak verim sağlandığını göstermemektedir. Pandemiyin teknoloji kullanım düzeyi dışında öğrencilerin teknoloji kullanma performansı ve becerilerine ve etki ettiği söylenebilir. "Covid-19 Pandemisinin Muhasebe Öğrencilerinin Teknolojiyi Kullanabilme Becerilerine Etkisi" adlı çalışmada Covid-19 PS'de teknoloji kullanımının önemli olduğu ve öğrencilerin bu teknolojileri kullanımlarına bir etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Al-Abys (2023).

Büyüktepe (2022) tarafından hazırlanan "Pandemi Döneminde Öğretim Elemanlarının ve Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Güncel Dijital Teknoloji Kullanım Durumlarının ve Öğretmen Adaylarının Siberaylaklık Eğilimlerinin İncelenmesi" başlıklı çalışmada ise PS'de hem öğretim elemanları hem de öğretmen adayları tarafından en çok kullanılan teknolojik araç telefon, sosyal medya aracı ise WhatsApp uygulaması olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte Healy (2021) tarafından gerçekleştirilen "Japon Üniversite Öğrencilerinin Dijital Kimliğinde Covid-19 Pandemisinin Etkilenen Değişiklikler" adlı çalışmada Japon öğrencilerin teknoloji açısından zengin bir ortama sahip oldukları, arkadaş odaklı çevrimiçi uygulamalarda aktif oldukları ve dil öğrenimi ve akademik kimliklerle bağlantılı olarak pandemiyin dijital ortamları üzerindeki etkisinin önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu tür olumlu sonuçlara karşılık pandemi sürecinde üniversite öğrencilerinin karantina zamanlarında dijital oyunlara karşı bağımlılıklarının önemli artışlar gözlemlendiği de görülmektedir (Balhara vd., 2020; Dağ vd., 2021; Kiatsakared ve Chen 2022).

Bu araştırmada, üniversite öğrencilerinin Covid-19 pandemisi nedeniyle dijital teknoloji kullanım durumlarını (dijital teknolojiler, internet ve sosyal medya) belirlemeyi ve PÖ ile karşılaştırarak değişkenlik gösterip göstermediğini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Üniversite öğrencilerinin dijital teknoloji kullanım düzeyleri PÖ ve PS'ye göre cinsiyet, yaşadığı yer ve aile aylık gelir durumu bakımından anlamlı farklılık

Tablo 1. Katılımcılara ait betimsel istatistikler (Sosyo-demografik özellikler)

Değişkenler		Frekans (f)	Yüzde (%)	Değişkenler		Frekans (f)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	238	60.9	1000 TL'den az	20	5.1	
	Erkek	153	39.1	1001-2000 TL	50	12.8	
Yaşadığı Yer	İl	197	50.4	Ailenin Aylık Gelir Durumu	2001-3000 TL	100	25.6
	İlçe	120	30.7	3001-4000 TL	82	21	
	Köy	70	17.9	4001-5000 TL	77	19.7	
	Diğer	4	1	5001 TL ve üzeri	62	15.9	

göstermekte midir?

2. Üniversite öğrencilerinin teknolojik cihaz sayıları ile teknolojik cihazları kullanım süreleri PÖ ve PS'ye göre cinsiyet, yaşadığı yer ve aile aylık gelir durumu bakımından anlamlı farklılık göstermekte midir?
3. Üniversite öğrencilerinin internete bağlanırken kullandığı bağlantı türü, internet erişim yeri, aylık GB kullanımı ve aylık internet harcamalarının PÖ ve PS'ye göre karşılaştırması nedir?
4. Üniversite öğrencilerinin aylık GB kullanımı ve aylık internet harcamalarının PÖ ve PS'ye göre cinsiyet, yaşadığı yer ve aile aylık gelir durumu bakımından anlamlı farklılık göstermekte midir?
5. Üniversite öğrencilerinin sosyal medya kullanım durumları ile üye oldukları uygulama/platform/programların PÖ ve PS'ye göre karşılaştırması nedir?
6. Üniversite öğrencilerinin internet ve sosyal medya kullanım amaçlarının PÖ ve PS'ye göre karşılaştırması nedir?

3. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın türü nicel bir araştırma olup tarama modellerinden genel tarama modeli kullanılmıştır. Genel tarama modelinde desenlenen araştırmalar hem geçmişte hem de günümüzde mevcut olan bir durumu var olduğu şekilde betimleyerek ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu araştırmaların konusunu oluşturan birey, olay veya nesne kendi şartları içinde ve olduğu gibi açıklanmaktadır. Araştırma konusuna yönelik herhangi bir müdahale söz konusu değildir (Karasar, 2007:77). Araştırma kapsamında katılımcılara PÖ ve PS olmak üzere aynı sorular yöneltilmiştir. Bu sebeple araştırma kesitsel bir araştırmadır.

3.1. Evren ve Örneklem

Covid-19 pandemisinin ortaya çıkmasıyla birlikte 2019-2020 öğretim yılının bahar döneminde bütün üniversitelerde uzaktan eğitim süreci başlamıştır. Bu süreç pandeminin tüm dünyayı etkisi altına alması nedeniyle uzamış ve 2020-2021 öğretim yılının da tamamen uzaktan eğitim olarak devam etmesine sebep olmuştur. Böylece zorunlu olarak uzaktan eğitim süreci toplamda bir buçuk öğre-

tim yılı sürmüştür. Araştırmanın evrenini, araştırmanın amacına uygun olarak PS'yi deneyimleyen 2020-2021 öğretim yılında Bartın Üniversitesi'nde öğrenim gören ön-lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma, evrenden örneklem seçme yoluyla yürütülmüş olup örneklemin seçiminde ise kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Buna göre araştırmaya katılan örneklem grubu; Coşkun vd. (2015) tarafından önerilen kabul edilebilir örneklem büyüklükleri tablosundan faydalanılarak belirlenmiştir.

Araştırmanın örneklem grubu Ulus Meslek Yüksekokulu, Bartın Meslek Yüksekokulu ve Bartın Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu'nda öğrenim gören toplam 5939 öğrencinin 361'i oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında oluşturulan anket, toplam üç meslek yüksekokulunda uzaktan öğrenim gören öğrencilere çevrimiçi platform aracılığıyla gönderilmiş ve gönüllülük esasına göre katılımları sağlanmıştır. Katılımcılara ait sosyo-demografik özellikler Tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1'de belirtildiği üzere katılımcıların %60,9'u kadın, %39,1'i erkektir. Katılımcıların çoğu (%88,2) 17-22 yaş arasında yer almaktadır. Katılımcıların yaşadıkları yerlerinin dağılımı incelendiğinde ise %50,4 oranla il merkezlerinde yaşarken, %30,7'si ilçe merkezlerinde ve %17,9'u köylerde yaşamaktadır. Bununla birlikte katılımcıların aylık gelir durumu incelendiğinde %17,9'u 2000 TL ve altında olup %15,9'u 5000 ve üzerindedir. Aile aylık gelir durumlarının tamamı incelendiğinde ise katılımcıların aylık gelirleri %25,6'sı oranında 2001-3000 TL arasında, %21'i 3001-4000 TL arasında %19,7'si 4001-5000 TL arasındadır. Genel olarak katılımcıların aile aylık gelir ortalaması 3001-4000 TL arasında yer almaktadır.²

3.2. Veri Toplama Aracı

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı, üniversite öğrencilerinin Covid-19 pandemisi nedeniyle PÖ ve PS'de dijital teknoloji kullanımlarını belirlemek için; teknolojik araçları, internet ve sosyal medya kullanım durumları olmak üzere üç farklı boyut ve bunları oluşturan alt boyutlar temel alınarak araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Geliştirilen veri toplama aracı iki bölümden oluşmaktadır. "Dijital Teknoloji Kullanımı Anketi" adlı veri toplama aracının birinci bölümü kişisel bilgilerden oluşan kişisel bilgi formundan; ikinci bölümü ise dijital teknoloji kullanımına ilişkin liste soru ve kategorik soru biçimi ifadelerinden oluşmaktadır.

² 2021 yılı asgari ücrete göre veriler yazılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Cinsiyet, yaşanılan yer ve aile aylık gelir durumuna yönelik sorular sorulmuştur.

Pandemi Öncesi ve Sürecinde Dijital Teknoloji Kullanımına İlişkin Bilgiler: Anket formu hazırlanırken öncelikle alanyazın taranarak dijital teknoloji ile ilgili yapılmış çalışmalara bakılmıştır. Buradan yola çıkılarak dijital teknoloji kullanımını etkileyen faktörler; dijital teknoloji araçlarının kullanılma durumları, dijital teknoloji ile birbirini tamamlayan internet ve sosyal medyanın kullanılma durumları dikkate alınarak 16 maddeden oluşan anket formu araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır. Hazırlanan anket formu alanında uzman 5 gözlemciye birbirinden bağımsız bir şekilde gönderilmiştir. Uzmanların her bir maddenin geçerliliğine ilişkin görüşleri “uygun/geçerli” ve “uygun değil/geçerli değil” şeklinde iki seçenekten oluşan bir cevap formatı kullanılarak elde edilmiştir. Uzmanlardan alınan yanıtlar doğrultusunda anketin 2 maddesinin %70’den az uyuma gösterdiği tespit edilerek anket formundan çıkarılmıştır. Diğer 14 madde üzerinde uzmanların %90 oranında uyum sağladıkları tespit edilmiş ve böylece anket son halini almıştır. Böylece anket formunun kapsam geçerliliği sağlanmıştır (Büyüköztürk, 2017; 180). Anket formu son haliyle 20 kişilik örneklem grubu üzerinde pilot uygulaması yapılmıştır. Anket formuna yönelik güvenilirlik çalışmaları anketin iç tutarlılık katsayısı hesaplanarak gerçekleştirilmiştir. Buna göre hazırlanan anketin Cronbach Alpha katsayısı 0,880 olarak hesaplanmıştır. Elde edilen veriler doğrultusunda hazırlanan anketin geçerli ve güvenilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3.3. Verilerinin Toplanması

Covid-19 pandemisinin üniversite öğrencilerinin dijital teknoloji kullanımlarına etkisini ortaya koymak amacıyla yürütülen bu çalışmada veri toplama aracı olan “Dijital Teknoloji Kullanım Anketi” verileri çevrimiçi istatistiksel web uygulaması “Limesurvey” uygulamasına aktararak toplanmıştır. Anket, etik kurul onayı ve uygulama izinlerinin alınmasının ardından Bartın Üniversitesi bünyesinde öğrenim gören meslek yüksekokulu öğrencilerinin kişisel e-posta hesapları ile bölüm sosyal medya hesaplarında paylaşılmıştır. 2020-2021 akademik yılı bahar döneminde veriler toplanmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Bu araştırma kapsamında uygulanan anketten elde edilen yanıtlar, SPSS programında analiz edilmiştir. Araştırma sorularında yer alan üniversite öğrencilerinin internete bağlanırken kullandığı bağlantı türü, internet erişim yeri, aylık GB kullanımı, aylık internet harcamaları, sosyal medya kullanım durumları, üye oldukları uygulama/platform/programları, internet ve sosyal medya kullanım amaçlarının PÖ ve PS’ye göre karşılaştırması betimsel istatistikler kullanılarak tespit edilmiştir. Diğer araştırma sorusu olan üniversite öğrencilerinin dijital teknoloji kullanım düzeylerinin; teknolojik cihaz sayıları ile teknolojik cihazları kullanım sürelerinin; aylık GB kullanımı ve aylık internet harcamalarının cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterip göstermediği bağımsız örneklem t-testi ile saptanmıştır. Aynı zamanda üniversite öğrencilerinin dijital teknoloji

kullanım düzeylerinin; teknolojik cihaz sayıları ile teknolojik cihazları kullanım sürelerinin; aylık GB kullanımı ve aylık internet harcamalarının yaşanılan yer ile aile aylık gelir durumu arasında farklılığı görebilmek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır. ANOVA analizleri sonucunda anlamlı farklılıkları ve bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için varyansların dağılımları dikkate alınarak çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe, Gabriel ve Games Howell testleri kullanılmıştır. Araştırmada anlamlılık düzeyi .05 olarak alınmıştır.

4. Bulgular

Araştırmanın bulguları beş bölüme ayrılarak ortaya konulmuştur. Katılımcıların PÖ ve PS’de dijital teknoloji kullanım düzeylerine ilişkin bulgular ilk bölümde, kullanılan teknolojik cihaz sayıları ile kullanım sürelerine ilişkin bulgular ikinci bölümde, internet kullanımlarına ilişkin bulgular üçüncü bölümde ve sosyal medya kullanım durumları ve üye oldukları uygulama/platform/programlara ilişkin bulgular dördüncü bölümde yer verilmiştir. Son bölümde de katılımcıların internet ve sosyal medya kullanım amaçlarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

4.1. Dijital Teknoloji Kullanım Düzeylerine İlişkin Bulgular

Katılımcıların dijital teknoloji kullanım düzeylerinin PÖ ve PS’deki karşılaştırması (Tablo 2) ile dijital teknolojiyi kullanım düzeylerinin PÖ ve PS cinsiyet (Tablo 3), aylık gelir ve yaşanılan yere göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir (Tablo 4).

Tablo 2. Dijital teknoloji kullanım düzeylerinin pandemi öncesi ve sürecine göre karşılaştırılması

	Pandemi Öncesi				Pandemi Süreci			
	Zayıf	Orta	Yüksek	Toplam	Zayıf	Orta	Yüksek	Toplam
f	36	253	102	391	12	138	241	391
%	9	65	26	100	3	35	62	100

Tablo 2 incelendiğinde katılımcıların PÖ döneminde dijital teknoloji kullanım düzeyleri %65 oranında orta düzeyde, %26 oranında yüksek ve %9 oranında zayıf düzeyde iken PS’de %62 oranında yüksek, %35 oranında orta ve %3 oranında zayıf düzeyde olarak saptanmıştır. Buna göre katılımcıların dijital teknoloji kullanım düzeylerinin pandemi süreciyle birlikte artış gösterdiği söylenebilir.

Tablo 3’e göre, katılımcıların PÖ ve PS puanlarında dijital teknoloji kullanım düzeyinde cinsiyete göre anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$). Buna göre katılımcıların hem PÖ hem de PS dijital teknolojileri kullanma düzeylerinde benzerlik olduğu söylenebilir.

Tablo 4 incelendiğinde, katılımcıların PÖ’de aile aylık gelirleri ile dijital teknoloji kullanma düzeyi arasında ($F=3,557$; $p=0,004<0,05$) ve PS’de aile aylık gelirleri ile dijital teknoloji kullanma düzeyi arasında ($F=4,056$; $p=0,001<0,05$) anlamlı farklılık bulunmaktadır. Bu an-

Tablo 3. Pandemi öncesi ve pandemi süresince katılımcıların dijital teknoloji kullanım düzeylerinin cinsiyete göre t-testi sonuçları

	Cinsiyet	N	\bar{X}	S	Sd	t	p
Pandemi Öncesi	Erkek	153	2,24	,559	389	-1,854	0,64
	Kadın	238	2,13	,574			
Pandemi Süreci	Erkek	153	2,53	,586	389	1,619	0,106
	Kadın	238	2,62	,528			

Tablo 4. Pandemi öncesi ve pandemi süresince katılımcıların dijital teknoloji kullanım düzeylerinin aile aylık gelire ile yaşanan yere göre ANOVA sonuçları

	Değişken	N	\bar{X}	ss	p	F	Anlamlı Fark	
Pandemi Öncesi	Aile Aylık Gelir	1000 TL'den az	20	1,95	,605	,004	3,557	[[4001-5000 TL)-(1001-2000 TL]] [[5001 TL ve üzeri)-(1001-2000 TL]]
		1001 - 2000 TL	50	1,96	,533			
		2001 - 3000 TL	100	2,11	,584			
		3001 - 4000 TL	82	2,23	,551			
		4001 TL-5000 TL	77	2,30	,563			
	Yaşanılan Yer	5001 TL ve üzeri	62	2,26	,541	,016	3,494	İl-Köy
		İl	197	2,22	,572			
		İlçe	120	2,19	,569			
		Köy	70	2,00	,538			
		Diğer	4	1,75	,500			
Pandemi Süreci	Aile Aylık Gelir	1000 TL'den az	20	2,30	,733	,001	4,056	[[4001-5000 TL)-(1001 TL'den az]] [[4001-5000 TL)-(1001-2000 TL]]
		1001 - 2000 TL	50	2,38	,635			
		2001 - 3000 TL	100	2,60	,512			
		3001 - 4000 TL	82	2,60	,541			
		4001 TL - 5000 TL	77	2,75	,434			
	Yaşanılan Yer	5001 TL ve üzeri	62	2,60	,557	,001	5,843	İl-Köy İlçe-Köy
		İl	197	2,65	,519			
		İlçe	120	2,63	,503			
		Köy	70	2,34	,657			
		Diğer	4	2,50	,577			

Değişkenler arasında anlamlı farklılığın yönü yaşanan yer değişkenine göre hem pandemi öncesi hem pandemi sürecinde Games Howell, aile aylık gelir durumuna göre pandemi öncesi Scheffe, pandemi sürecinde ise Games-Howell testine göre $p < 0,05$ anlamlılık düzeyi kabul edilmiştir.

amlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu karşılaştırmak için çoklu karşılaştırma testlerinden PÖ Scheffe ve PS ise Games-Howell testi ile analiz edilmiştir. PÖ Scheffe analizinde 1001-2000 TL arasında gelire sahip olanlar ile 4001-5000 ve 5001 TL ve üzeri gelire sahip olanlar arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Buna göre aile aylık gelir durumu 1001-2000 TL arasında gelire sahip olanların ($\bar{X}=1,95$), 4001-5000 TL ($\bar{X}=2,30$) ve 5001 TL ve üzeri gelire sahip olanlara ($\bar{X}=2,26$) göre dijital teknoloji kullanım düzeylerinin daha zayıf olduğunu ifade etmişlerdir. PS Games Howell analizinde 4001-5000 TL arasında gelire sahip olanlar ile 1001 TL'den az ve 1001-2000 TL arasında gelire sahip olanlar arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Buna göre aile aylık gelir durumu 4001-5000 TL arasında gelire sahip olanların ($\bar{X}=2,75$), 1001 TL'den az ($\bar{X}=2,30$) ve 1001-2000 TL arasında gelire sahip olanlara ($\bar{X}=2,38$) göre dijital teknoloji kullanım düzeylerinin daha yüksek olduğunu ifade etmişlerdir.

Katılımcıların PÖ'de yaşadıkları yer ile dijital teknoloji kullanma düzeyi arasında ($F=3,494$; $p=0,016 < 0,05$) ve

PS'de yaşadıkları yer ile dijital teknoloji kullanma düzeyi arasında ($F=5,843$; $p=0,001 < 0,05$) anlamlı farklılık bulunmaktadır (Tablo 4). Bu anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu karşılaştırmak için çoklu karşılaştırma testlerinden Games-Howell testi ile analiz edilmiştir. PÖ Games-Howell analizinde ilde yaşayanların köyde yaşayanlara göre dijital teknoloji kullanım düzeyleri anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür. Buna göre ilde yaşayanlar ($\bar{X}=2,22$) köyde yaşayanlara ($\bar{X}=1,75$) göre dijital teknoloji kullanım düzeylerinin daha yüksek olduğunu ifade etmişlerdir. PS Games Howell analizinde köyde yaşayanlar ile ilde ve ilçede yaşayan arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Buna göre köyde yaşayanların ($\bar{X}=2,34$), ilde ($\bar{X}=2,65$) ve ilçede yaşayanlara ($\bar{X}=2,60$) göre dijital teknoloji kullanım düzeylerinin daha zayıf olduğunu ifade sonucuna ulaşılmıştır.

4.2. Teknolojik Cihaz Sayıları ve Bu Cihazların Kullanım Sürelerine İlişkin Bulgular

Katılımcıların sahip oldukları teknolojik cihaz sayıları ile günlük teknolojik cihaz kullanım süresinin PÖ ve PS

karşılaştırması (Tablo 5) ile sahip olunan cihaz sayısının ve günlük teknoloji kullanım süresinin PÖ ve PS cinsiyet (Tablo 6), aylık gelir ve yaşanan yere göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir (Tablo 7).

Tablo 5. Katılımcıların sahip olunan teknolojik cihaz* sayıları ile kullanım sürelerinin pandemi öncesi ve sürecine göre karşılaştırılması

Değişkenler f	Pandemi Öncesi		Pandemi Süreci		
	%	f	%	f	
Cihaz Sayısı	1 Cihaz	190	48,6	126	32,2
	2 Cihaz	169	43,2	228	58,3
	3 Cihaz ve Üzeri	32	8,2	37	9,5
	Toplam	391	100,0	391	100,0
Günlük Teknolojik Cihaz Kullanım Süresi	0 - 2 saat	54	13,8	6	1,5
	2 - 4 saat	122	31,2	44	11,3
	4 - 6 saat	124	31,7	86	22,0
	6 - 8 saat	54	13,8	118	30,2
	8 - 10 saat	14	3,6	86	22,0
	10 saatten fazla	23	5,9	51	13,0
Toplam	391	100,0	391	100,0	

*Veri toplama aracı olan "Dijital Teknoloji Kullanım Anketi" nde katılımcılara sahip oldukları teknolojik cihazlar akıllı telefon, tablet, bilgisayar, Smart TV ve diğerleri olarak listelenmiştir.

Tablo 5'e göre PÖ dönemde katılımcıların %48,6'sı bir cihaza, %43,2'si iki cihaza ve %8,2'si üç ve üzerinde cihaza sahiptir. PS'de ise katılımcıların %32,2'si bir cihaza, %58,3'si iki cihaza ve %9,5'i üç ve üzerinde cihaza sahiptir. Buna göre PS'de, PÖ'ye göre özellikle iki cihaza sahip olmada önemli bir artış görülmekle birlikte katılımcıların sahip oldukları cihaz sayısının arttığı ve bir cihaza sahip olan katılımcı sayısının azalma gösterdiği söylenebilir. Artan cihaz sayısı ile birlikte günlük teknolojik cihaz kullanım süresine ilişkin veriler incelendiğinde PÖ dönemde katılımcıların günlük teknolojik cihaz kullanım sürelerinin %31,7 oranında 4-6 saat, %31,2 oranında 2-4 saat ve %13,8 oranında 0-2 saat ve 6-8 saat aralığında olduğu tespit edilmiştir. PS'de ise katılımcıların günlük teknolojik cihaz kullanım sürelerinin %30,2 oranında 6-8 saat, %22 oranında 4-6 saat ve 8-10 saat aralığında ve %13 oranında 10 saatten fazla olduğu tespit edilmiştir. Buna göre PS'de, PÖ'ye göre katılımcıların günlük teknolojik cihaz kullanım sürelerinde artış olduğu söylenebilir.

Tablo 6'ya göre, katılımcıların PÖ ve PS sahip oldukları teknolojik cihaz sayıları ile cinsiyete göre anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$). Buna göre katılımcıların hem PÖ hem de PS dijital teknolojileri kullanma düzeylerinde benzerlik olduğu söylenebilir. Ancak günlük teknolojik cihaz kullanım süresinde PÖ ve PS karşılaştırması benzerlik göstermemektedir. PÖ'de katılımcıların günlük teknolojik cihaz kullanım süresi cinsiyete göre farklılaşmazken PS'de anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($t_{389}=3,494$; $p=0,001<0,05$). PS kadın katılımcıların günlük teknoloji kullanım süresi (4-6 saat) ($\bar{X}=4,16$) erkek katılımların günlük teknoloji kullanım süresinden (2-4 saat) ($\bar{X}=3,72$) daha fazladır.

Tablo 7'de görüldüğü üzere, katılımcıların PÖ'de sahip oldukları teknolojik cihaz sayısı ile aile aylık geliri arasında ($F=5,497$; $p=0,000<0,05$) ve PS'de sahip oldukları teknolojik cihaz sayısı ile aile aylık geliri arasında ($F=7,525$; $p=0,000<0,05$) anlamlı farklılık bulunmaktadır. Bu anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu karşılaştırmak için çoklu karşılaştırma testlerinden PÖ Scheffe ve PS ise Games-Howell testi ile analiz edilmiştir. PÖ Scheffe analizinde 4001-5000 TL arasında gelire sahip olanlar ile 1001-2000 TL ve 2001-3000 TL arasında gelire sahip olanlar arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Buna göre aile aylık gelir durumu 1001-2000 TL arasında ($\bar{X}=1,36$) ve 2001-3000 TL arasında ($\bar{X}=1,44$) gelire sahip olanlar 4001-5000 TL gelire sahip olanlara ($\bar{X}=1,76$) göre daha az sayıda teknolojik cihaza sahiptir. Ayrıca 5001 TL ve üzeri gelire sahip olanlar ile 1001-2000 TL ve 2001-3000 TL arasında gelire sahip olanlar arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Benzer şekilde 5001 TL ve üzeri gelire sahip olanlar ($\bar{X}=1,79$) anlamlı farklılığın olduğu gruplara göre daha çok sayıda teknolojik cihaza sahiptir. PS Games Howell analizinde 4001-5000 TL arasında gelire sahip olanlar ile 1001-2000 TL ve 2001-3000 TL arasında gelire sahip olanlar arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Buna göre aile aylık gelir durumu 4001-5000 TL arasında gelire sahip olanlar ($\bar{X}=2,0$), 1001-2000 TL arasında ($\bar{X}=1,46$) ve 2001-3000 TL arasında ($\bar{X}=1,68$) gelire sahip olanlara göre daha çok sayıda teknolojik cihaza sahiptir. Ayrıca 5001 TL ve üzeri gelire sahip olanlar ile 1001-2000 TL arasında gelire sahip olanlar arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. 5001 TL ve üzeri gelire sahip olanlar ($\bar{X}=1,95$) 1001-2000 TL arasında gelire sahip olanlara göre daha çok sayıda teknolojik cihaza sahiptir.

Tablo 6. Pandemi öncesi ve pandemi süresince katılımcıların teknolojik cihaz sayıları ile kullanım sürelerinin cinsiyete göre t-testi sonuçları

	Cinsiyet	N	\bar{X}	S	Sd	t	P	
Teknolojik Cihaz Sayıları	Pandemi Öncesi	Kadın	238	1,576	,6435	389	-,0518	,433
		Erkek	153	1,627	,6270			
	Pandemi Süreci	Kadın	238	1,7773	,62709	389	,01261	,841
		Erkek	153	1,7647	,57083			
Günlük Teknolojik Cihaz Kullanım Süresi	Pandemi Öncesi	Kadın	238	2,79	1,270	389	-,236	,814
		Erkek	153	2,82	1,300			
	Pandemi Süreci	Kadın	238	4,16	1,234	389	3,494	,001
		Erkek	153	3,72	1,222			

Tablo 7. Pandemi öncesi ve pandemi süresince katılımcıların teknolojik cihaz sayıları ANOVA sonuçları

	Değişken	N	\bar{X}	ss	p	F	Anlamlı Fark	
Pandemi Öncesi	1000 TL'den az	20	1,450	,6048	,000	5,497	[(4001 - 5000 TL) - (1001 - 2000 TL)] [(5001 TL ve üzeri) - (1001 - 2000 TL)] [(4001 - 5000 TL) - (2001 - 3000 TL)] [(5001 TL ve üzeri) - (2001 - 3000 TL)]	
	1001 - 2000 TL	50	1,360	,5628				
	2001 - 3000 TL	100	1,440	,5742				
	3001 - 4000 TL	82	1,659	,6521				
	4001 TL-5000 TL	77	1,766	,6668				
	5001 TL ve üzeri	62	1,790	,6308				
	Yaşanılan Yer	İl	197	1,685	,6487	,012	3,691	İl-Köy
		İlçe	120	1,567	,6447			
		Köy	70	1,400	,5490			
		Diğer	4	1,500	,5774			
Pandemi Süreci		1000 TL'den az	20	1,5500	,60481	,000	7,525	[(4001 - 5000 TL) - (1001 - 2000 TL)] [(5001 TL ve üzeri) - [(1001 - 2000 TL)] [(4001 - 5000 TL) - (2001 - 3000 TL)]
		1001 - 2000 TL	50	1,4600	,57888			
		2001 - 3000 TL	100	1,6800	,58396			
	3001 - 4000 TL	82	1,7805	,60908				
	4001 TL - 5000 TL	77	2,0000	,56195				
	5001 TL ve üzeri	62	1,9516	,55596				
Yaşanılan Yer	İl	197	1,8325	,57796	,026	3,109	İl-Köy	
	İlçe	120	1,7750	,62796				
	Köy	70	1,5857	,62538				
	Diğer	4	2,0000	,00000				

¹Değişkenler arasında anlamlı farklılığın yönü hem yaşanılan yer hem de aile aylık gelir durumu değişkenine göre pandemi öncesi Scheffe, pandemi sürecinde Games Howel testine göre $p < 0.05$ anlamlılık düzeyi kabul edilmiştir.

Tablo 8. Pandemi öncesi ve pandemi süresince katılımcıların günlük teknolojik cihaz kullanım sürelerinin ANOVA sonuçları

	Değişken	N	\bar{X}	ss	p	F	Anlamlı Fark	
Pandemi Öncesi	1000 TL'den az	20	2,45	1,395	,088	1,933	Anlamlı bir fark yoktur.	
	1001 - 2000 TL	50	2,38	1,260				
	2001 - 3000 TL	100	2,81	1,178				
	3001 - 4000 TL	82	2,83	1,294				
	4001 TL-5000 TL	77	2,94	1,341				
	5001 TL ve üzeri	62	3,02	1,274				
	Yaşanılan Yer	İl	197	2,85	1,312	,806	0,806	Anlamlı bir fark yoktur.
		İlçe	120	2,71	1,226			
		Köy	70	2,80	1,314			
		Diğer	4	3,00	,816			
Pandemi Süreci	1000 TL'den az	20	3,60	1,273	,035	2,425	[(2001 - 3000 TL) - (1001 - 2000 TL)]	
	1001 - 2000 TL	50	3,54	1,232				
	2001 - 3000 TL	100	4,21	1,250				
	3001 - 4000 TL	82	4,05	1,236				
	4001 TL - 5000 TL	77	3,99	1,282				
	5001 TL ve üzeri	62	4,05	1,137				
Yaşanılan Yer	İl	197	4,08	1,245	,196	0,196	Anlamlı bir fark yoktur.	
	İlçe	120	3,98	1,216				
	Köy	70	3,73	1,296				
	Diğer	4	4,50	1,000				

¹Değişkenler arasında anlamlı farklılığın yönü aile aylık gelir durumu değişkenine göre pandemi sürecinde Scheffe testine göre $p < 0.05$ anlamlılık düzeyi kabul edilmiştir.

Katılımcıların PÖ’de yaşadıkları yer ile sahip olunan teknolojik cihaz sayısı arasında ($F=3,691$; $p=0,012<0,05$) ve PS’de yaşadıkları yer ile sahip olunan teknolojik cihaz sayısı arasında ($F=3,109$; $p=0,026<0,05$) anlamlı farklılık bulunmaktadır (Tablo 7). Bu anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu karşılaştırmak için çoklu karşılaştırma testlerinden Games-Howell testi ile analiz edilmiştir. PÖ Scheffe analizinde ilde yaşayanların köyde yaşayanlara göre dijital teknoloji kullanım düzeyleri anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür. Buna göre ilde yaşayanların ($\bar{X}=1,68$) köyde yaşayanlara ($\bar{X}=1,4$) göre daha çok sayıda teknolojik cihaza sahip olduğu tespit edilmiştir. PS Games Howell analizinde köyde yaşayanlar ile ilde yaşayan arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Buna göre ilde yaşayanların ($\bar{X}=1,83$) köyde yaşayanlara ($\bar{X}=1,58$) göre daha çok sayıda teknolojik cihaza sahip olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 8’de belirtildiği üzere, katılımcıların PÖ’de günlük teknoloji kullanım süreleri ile aile aylık geliri arasında ($F=1,933$; $p=0,088>0,05$) anlamlı farklılık bulunmamaktadır. Ancak PS’de günlük teknoloji kullanım süreleri ile aile aylık geliri arasında ($F=2,425$; $p=0,035<0,05$) anlamlı farklılık bulunmaktadır. Bu anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu karşılaştırmak için çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe testi ile analiz edilmiştir. Scheffe testi analizinde 2001–3000 TL arasında gelire sahip olanlar ile 1001–2000 TL arasında gelire sahip olanlar arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Buna göre aile aylık gelir durumu 1001–2000 TL arasında ($\bar{X}=3,54$) gelire sahip olanlar 2001–3000 TL gelire sahip olanlara ($\bar{X}=4,21$) göre teknolojik cihazlarla daha az ilgilenmektedir. Ayrıca katılımcıların PÖ’de yaşadıkları yer ile günlük teknoloji kullanım süresi arasında ($F=0,806$; $p=0,806>0,05$) ve PS’de aile aylık gelirleri ile günlük teknoloji kullanım süresi arasında ($F=0,196$; $p=0,196>0,05$) anlamlı farklılık bulunmamaktadır (Tablo 8). Buna göre il, ilçe, köy vb. yerlerde yaşayan katılımcılar teknolojiyi kullanma süreleri açısından benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Tablo 9’da yer alan bilgilere göre PÖ’de katılımcılar internete bağlanırken en çok (%70) akıllı telefonu tercih etmektedir. Bunu sırasıyla bilgisayarı nadiren (%34), tablet (%79) ve Smart TV’i (%66) ise hiç tercih etmemektedir. PS’de ise katılımcıların internete bağlanırken tercih ettikleri teknolojik cihazlar şöyle sıralanmaktadır: Akıllı telefonu çok (%95), bilgisayarı çok (%57) tercih etmekte

ancak tablet (%80) ve Smart TV’i (%64) ise hiç tercih etmemektedir. Buna göre internete bağlanırken katılımcıların PS’de PÖ’ye göre akıllı telefonu ve bilgisayar kullanım sıklıklarının arttığı söylenebilir.

4.3. İnternet Kullanımına İlişkin Bulgular

Katılımcıların internet kullanırken bağlandıkları ağ ve yer ile internet kullanırken harcadıkları GB ve harcama tutarlarına verdikleri cevaplar PÖ ve PS olarak karşılaştırılmıştır (Tablo 10). Bununla birlikte kullanılan aylık GB kullanımı ve aylık harcanan tutarın cinsiyet (Tablo 11), aile aylık geliri ve yaşanan yer açısından farklılık oluşturup oluşturmadığı incelenmiştir (Tablo 12).

Tablo 11 incelendiğinde katılımcılar PÖ’de internete bağlanırken en çok mobil veri (%47) ve bireysel yerel ağ (%42) kullanmayı tercih etmiştir. PS ise bireysel yerel ağ kullanımı artarken (%47) mobil veri kullanımı (%42) azalmıştır. Bununla birlikte katılımcılar PÖ internete bağlanırken %50 oranında aile evini, %18 oranında yurdu ve %10 oranında okulu tercih etmekte iken PS aile evinden bağlanma (%69) artmış yurttan (%9) ve okuldan (%6) bağlanma durumu azalmıştır.

Katılımcılar PÖ’de %18’i 2–4 GB, %17’si 4–6 GB, % 15’i 8–10 GB ve % 14’ü 6–8 GB arasında internet paketi kullanmıştır. PS ise katılımcıların %17’si 10–15 GB, %13’ü 15–20 GB ve 50 GB ve üzeri, %12,5’i de 8–10 GB arasında internet paketi kullanmıştır. Bununla birlikte internet paketi kullanırken harcanan tutara bakıldığında PÖ’de katılımcıların %43’ü 50 TL’den daha az harcama yaparken PS’de %81’i 50 TL’den fazla harcama yapmıştır. Buna göre PS’de katılımcıların internet paketi kullanım miktarı ve harcama tutarı PÖ’deki döneme göre artış göstermiştir (Tablo 10).

Tablo 11’e göre, katılımcıların PÖ ve PS aylık GB kullanımında ve aylık internet harcamalarında cinsiyete göre anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$). Buna göre katılımcıların hem PÖ hem de PS aylık GB kullanımı ve aylık internet kullanımına ilişkin harcanan tutarlarında cinsiyet değişkeni açısından benzerlik olduğu ifade edilebilir.

Tablo 12’de görüldüğü üzere, katılımcıların PÖ’de aylık GB kullanımları ile aile aylık geliri arasında ($F=7,460$; $p=0,000>0,05$) anlamlı farklılık bulunmaktadır. Ancak PS’de aylık GB kullanımları ile aile aylık geliri arasında ($F=1,936$; $p=0,088<0,05$) anlamlı farklılık bulunmamak-

Tablo 9. Katılımcıların internete bağlanırken tercih ettiği teknolojik cihazları kullanım sıklığının pandemi öncesi ve sürecine göre karşılaştırılması

Teknolojik Cihazlar	f/%	Pandemi Öncesi				Toplam	Pandemi Süreci				Toplam
		Çok	Nadiren	Az	Hiç		Çok	Nadiren	Az	Hiç	
Bilgisayar	f	58	132	107	94	391	22	71	39	59	391
	%	15	34	27	24	100	57	18	10	15	100
Tablet	f	6	39	38	308	391	27	28	25	311	391
	%	1	10	10	79	100	7	7	6	80	100
Akıllı Telefon	f	274	80	36	1	391	370	17	4	0	391
	%	70	21	9	1	100	95	4	1	0	100
Smart TV	f	18	58	57	258	391	47	41	53	250	391
	%	4	15	15	66	100	12	10	14	64	100

tadır. PÖ'deki bu anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu karşılaştırmak için çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe testi ile analiz edilmiştir. Scheffe testi analizinde 4001–5000 TL arasında ve 5001 TL ve üzeri gelire sahip olanlar ile 1001–2000 TL ve 2001–3000 TL arasında gelire sahip olanlar arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Buna göre aile aylık gelir durumu 1001–2000 TL arasında ($\bar{X}=3,62$) ve 2001–3000 TL arasında ($\bar{X}=4,42$) gelire sahip olanlar, 4001–5000 TL ($\bar{X}=5,74$) ve 5001 TL ($\bar{X}=6,11$) ve üzeri gelire sahip olanlara göre daha düşük miktarda GB kullanımı tercih etmişlerdir.

Katılımcıların PÖ'de yaşadıkları yer ile aylık GB kullanımları arasında ($F=4,211$; $p=0,006<0,05$) anlamlı farklılık bulunmaktadır. Ancak PS'de aile aylık gelirleri ile aylık GB kullanımları arasında ($F=1,827$; $p=0,142>0,05$) anlamlı farklılık bulunmamaktadır. PÖ puanlarındaki farklılığı hangi gruplar arasında olduğunu karşılaştırmak

için çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe testi ile analiz edilmiştir.

Scheffe testi analizinde ilde yaşayanlar ile ilçe ve köyde yaşayan katılımcılar arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Buna göre ilde yaşayanlar ($\bar{X}=5,41$), ilçe ($\bar{X}=4,58$) ve köyde ($\bar{X}=4,43$) yaşayanlara göre daha yüksek miktarda GB kullanımı tercih etmişlerdir (Tablo 12).

Tablo 13 incelendiğinde, katılımcıların PÖ'de aylık internet kullanıma ilişkin harcama tutarları ile aile aylık geliri arasında ($F=5,512$; $p=0,000<0,05$) anlamlı farklılık bulunmaktadır. Ancak PS'de aylık internet kullanıma ilişkin harcama tutarları ile aile aylık geliri arasında ($F=1,449$; $p=0,088>0,05$) anlamlı farklılık bulunmamaktadır. PÖ'deki bu anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu karşılaştırmak için çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe testi ile analiz edilmiştir. Scheffe testi ana-

Tablo 10. Katılımcıların internete bağlanırken kullandığı bağlantı türü, internet erişim yeri, aylık GB kullanımı ve aylık internet harcamasının pandemi öncesi ve sürecine göre karşılaştırılması

Değişkenler	Pandemi Öncesi		Pandemi Süreci		
	f	%	f	%	
Bağlantı türü	Mobil Veri	266	47	249	42
	Bireysel Yerel Ağ	238	42	279	47
	Ortak Kullanımda Yerel Ağ	60	1	66	1
	Toplam	564*	100	594*	100
İnternet Erişim Yeri	Öğrenci evi	38	7	27	5
	Yurt	104	18	44	9
	Aile evi	294	50	351	69
	Okul	61	10	33	6
	İnternet Kafe	23	4	10	2
	Okul Kütüphanesi	24	4	8	2
	Halk Kütüphanesi	11	2	7	1
	İş yeri	30	5	33	6
	Toplam	585*	100	513*	100
	Aylık GB Kullanımı	2 GB'tan az	11	3	2
2 - 4 GB		69	18	35	9
4 - 6 GB		66	17	39	10
6 - 8 GB		55	14	39	10
8 - 10 GB		59	15	49	12,5
10 - 15 GB		33	8	66	17
15 - 20 GB		23	6	50	13
20 - 30 GB		4	1	43	11
30 - 50 GB		25	6	18	4
50 GB ve üzeri		46	12	50	13
Toplam	391	100	391	100	
Aylık İnternet Kullanıma İlişkin Harcanan Tutar	50 TL'den az	166	43	70	18
	50 - 75 TL	95	24	107	27
	75 - 100 TL	87	22	106	27
	100 TL ve üzeri	43	11	108	27
	Toplam	391	100	391	100

*Bu sorularda katılımcılar birden fazla yanıt vermişlerdir.

luzinde 5001 TL ve üzeri gelire sahip olanlar ile 1001–2000 TL ve 2001–3000 TL arasında gelire sahip olanlar arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Buna göre aile aylık gelir durumu 1001–2000 TL arasında ($\bar{X}=1,58$) ve 2001–3000 TL arasında ($\bar{X}=1,86$) gelire sahip olanlar, 5001 TL ($\bar{X}=2,50$) ve üzeri gelire sahip olanlara göre internet kullanımı için daha az harcama yapmaktadır. Ayrıca katılımcıların PÖ ve PS’de yaşadıkları yer ile aylık internet kullanımına ilişkin harcama tutarları arasında ($p>0,05$) anlamlı farklılık bulunmamaktadır (Tablo 13).

4.4. Sosyal Medya Kullanımı ve Üye Olunan Uygulama/ Platform/Programlara İlişkin Bulgular

PÖ’de katılımcılar sosyal medya kullanırken bilgisayarını %36 oranında hiç tercih etmediklerini, PS’de ise %40 oranında çok tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Sosyal

medya kullanımında akıllı telefonun PÖ (%77) ve PS’de (%91) de diğer cihazlara göre daha çok tercih edildiği ve PS kullanımının yükseldiği tespit edilmiştir. Ancak tablet ve Smart TV’nin sosyal medya kullanımında PÖ ve PS’de hiç tercih edilmediği tespit edilmiştir.

Katılımcıların üye oldukları sosyal medya uygulamalarını hangi sıklıkla kullandıkları sorulmuş ve PÖ ve PS puanları karşılaştırılmıştır. Katılımcıların Twitter, Whatsapp, Instagram ve YouTube kullanım sıklıkları PS’de PÖ’ye göre artış göstermiştir. Katılımcıların üye oldukları Facebook, Snapchat, Tiktok, LinkedIn, Bip ve ClupHouse uygulamalarında PÖ ve PS döneminde kullanım sıklıkları belirgin bir değişim olmamıştır. Telegram uygulamasının PÖ ve PS puanları hiç sıklık düzeyinde yüksek görünmekle birlikte PS’deki oranı (%54) PÖ oranına (%70)

Tablo 11. Pandemi öncesi ve pandemi süresince katılımcıların aylık GB kullanımı ve aylık internet kullanımına ilişkin harcadığı tutarın cinsiyete göre t-testi sonuçları

Değişkenler		Cinsiyet	N	\bar{X}	S	Sd	t	p
Aylık GB Kullanımı	Pandemi Öncesi	Kadın	238	4,83	2,742	389	-1,180	,239
		Erkek	153	5,16	2,608			
	Pandemi Süreci	Kadın	238	6,04	2,494	389	,482	,630
		Erkek	153	5,92	2,398			
Aylık İnternet Kullanımına İlişkin Harcanan Tutar	Pandemi Öncesi	Kadın	238	1,99	1,035	389	-,621	,535
		Erkek	153	2,06	1,059			
	Pandemi Süreci	Kadın	238	2,71	1,065	389	1,613	,107
		Erkek	153	2,54	1,070			

Tablo 12. Pandemi öncesi ve pandemi süresince katılımcıların aylık GB kullanımına ilişkin ANOVA sonuçları

Değişken		N	\bar{X}	ss	p	F	Anlamlı Fark ¹	
Pandemi Öncesi	Aile Aylık Gelir	1000 TL’den az	20	4,85	2,700	,000	7,460	4001- 5000 TL - 1001 - 2000 TL 5001 TL ve üzeri - 1001 - 2000 TL 4001 - 5000 TL - 2001 - 3000 TL 5001 TL ve üzeri - 2001 - 3000 TL
		1001 – 2000 TL	50	3,62	2,276			
		2001 – 3000 TL	100	4,42	2,519			
		3001 – 4000 TL	82	4,84	2,560			
		4001 TL-5000 TL	77	5,74	2,663			
		5001 TL ve üzeri	62	6,11	2,823			
Pandemi Süreci	Aile Aylık Gelir	1000 TL’den az	20	5,65	2,007	,088	1,936	Anlamlı bir fark yoktur.
		1001 – 2000 TL	50	5,34	2,715			
		2001 – 3000 TL	100	5,81	2,517			
		3001 – 4000 TL	82	5,91	2,379			
		4001 TL – 5000 TL	77	6,35	2,399			
		5001 TL ve üzeri	62	6,56	2,330			
Pandemi Öncesi	Yaşanılan Yer	İl	197	5,41	2,834	,006	4,211	İl-İlçe İl-Köy
		İlçe	120	4,58	2,400			
		Köy	70	4,43	2,630			
		Diğer	4	3,25	,500			
		İl	197	6,26	2,454			
		İlçe	120	5,81	2,381			
Pandemi Süreci	Yaşanılan Yer	Köy	70	5,56	2,552	,142	1,827	Anlamlı bir fark yoktur.
		Diğer	4	5,50	2,082			

¹Değişkenler arasında anlamlı farklılığın yönü aile aylık gelir durumu ve yaşanılan yer değişkenine göre pandemi öncesinde Scheffe testine göre $p<0,05$ anlamlılık düzeyi kabul edilmiştir.

göre azalmıştır. Katılımcıların bir kısmının bu süreçte Telegramı nadiren (%19) ve az (%18) sıklık düzeyinde kullanmaya başladığı tespit edilmiştir.

Katılımcıların üyeliklerinin bulunduğu program, platform ve uygulamalar incelendiğinde PÖ'de çevrimiçi görüşme uygulamaları olan Zoom (%24), Loom (%6), TeamViewer (%10), Google Meet (%7), Microsoft Teams (%20) üyeliklerinde PS'de Zoom'da %96, Loom'da %41, TeamViewer'da %18, Google Meet'te %15 ve Microsoft Teams'te %56 oranlarına ulaşmıştır. Katılımcıların çevrimiçi görüşme uygulamalarına olan üyelikleri artış göstermiştir. Bununla birlikte eğlence içerikli uygulamalardan Netflix, Exxen TV ve Spotfy üyeliklerinde de artışlar tespit edilmiştir. PÖ Netflix üyeliği %38 iken PS'de %50; PÖ Exxen TV üyeliği %10 iken PS'de %20 ve PÖ Spotfy üyeliği %30 iken PS'de %38 oranında üyelik gerçekleşmiştir. Aynı zamanda öğrencilerin PÖ toplam 1073 adet program, platform ve uygulamalara üyeliği bulunurken PS'de bu sayı yaklaşık %74 oranında artış göstererek toplam 1866'a yükselmiştir.

4.5. İnternet ve Sosyal Medya Kullanım Amaçlarına İlişkin Bulgular

Katılımcıların PÖ internet kullanım amaçlarından bazılarının PS değişiklik göstererek kullanım sıklıkları artmıştır. Katılımcılar PÖ'de sosyal medyayı sık sık (%45) kullandıklarını ifade ederken PS'de her zaman (%41) olarak artış göstermiştir. Oyun oynamak PÖ'de %32 oranında nadiren, %10 oranında sık sık ve %5 oranında her zaman iken PS'de %25 oranında nadiren, %19 oranında

sık sık ve %11 oranında her zaman olarak değişiklik göstermiştir. Dizi/film izlemek PÖ'de %28 oranında nadiren ve bazen, %25 oranda sık sık iken PS'de %38 oranında sık sık olarak artmıştır. Müzik dinlemek PÖ'de %36 oranında sık sık ve %35 oranında her zaman iken PS'de %45 oranında her zaman ve %33 oranında sık sık olarak değişiklik göstermiştir. Ödev veya ders hazırlığı yapmak için interneti kullanmak PÖ'de %31 oranında bazen ve %30 oranında sık sık iken PS'de %40 her zaman ve %36 oranında sık sık olarak artmıştır. PÖ'de araştırma yapma amacı bazen (%37) olarak değerlendirilirken PS'de sık sık (%40) olarak artış göstermiştir. Çevrimiçi eğitimlere katılmak PÖ'de %27 oranında hiçbir zaman, %26 oranında nadiren ve %23 oranında bazen kullanıldığı ifade edilirken PS'de %33 oranında her zaman, %29 oranında sık sık olarak artış göstermiştir.

PÖ ve PS'de interneti kullanırken zaman geçirmek, gündem ve haber takibi yapmak, internet bankacılığı kullanmak, çevrimiçi alışveriş yapmak, e-uygulamaları kullanmak, forum sitelerini takip etmek, sanal müzeleri gezmek, çevrimiçi kitap okumak ve çevrimiçi uygulamaları indirmek amaçlarında da diğer amaçlara oranla daha az artış gerçekleşmiştir.

Katılımcıların PÖ sosyal medya kullanım amaçlarından bazılarının PS değişiklik göstererek kullanım sıklıkları artmıştır. PÖ'de sosyal medyayı paylaşımlarda bulunmak için nadiren (%37) kullanan katılımcılar PS'de bazen (%32) sıklığında kullanmaya başlamıştır. Yeni trendleri takip etmek PÖ'de %27 oranında bazen, %23 oranında

Tablo 13. Pandemi öncesi ve pandemi süresince katılımcıların aylık internet kullanıma ilişkin harcadığı tutarın ANOVA sonuçları

	Değişken	N	\bar{X}	ss	p	F	Anlamlı Fark ¹
Pandemi Öncesi	1000 TL'den az	20	1,80	1,056	,000	5,512	5001 TL ve üzeri - 1001 - 2000 TL 5001 TL ve üzeri - 2001 - 3000 TL
	1001 - 2000 TL	50	1,58	,810			
	2001 - 3000 TL	100	1,86	,954			
	3001 - 4000 TL	82	2,09	1,045			
	4001 TL-5000 TL	77	2,10	1,033			
	5001 TL ve üzeri	62	2,50	1,170	,065	2,424	Anlamlı bir fark yoktur.
	İl	197	2,13	1,106			
	İlçe	120	1,97	,987			
	Köy	70	1,77	,904			
	Diğer	4	2,50	1,291			
Pandemi Süreci	1000 TL'den az	20	2,55	1,146	,206	1,449	Anlamlı bir fark yoktur.
	1001 - 2000 TL	50	2,38	1,086			
	2001 - 3000 TL	100	2,70	1,010			
	3001 - 4000 TL	82	2,56	1,055			
	4001 TL - 5000 TL	77	2,66	1,119			
	5001 TL ve üzeri	62	2,89	1,057	,077	2,301	Anlamlı bir fark yoktur.
	İl	197	2,75	1,043			
	İlçe	120	2,63	1,070			
	Köy	70	2,37	1,119			
	Diğer	4	3,00	,816			

¹Değişkenler arasında anlamlı farklılığın yönü aile aylık gelir durumu değişkenine göre pandemi öncesinde Scheffe testine göre p<0.05 anlamlılık düzeyi kabul edilmiştir.

nadiren iken PS'de %29 oranında sık sık ve %21 oranında her zaman olarak artış göstermiştir. PÖ'de alışveriş yapmak amacının sıklığı %33 oranında bazen ve %29 oranında nadiren iken PS'de %27 oranında bazen ve %25 oranında sık sık olarak artmıştır. Video izleme davranışının sıklığı PÖ'de %29 oranında sık sık ve %25 oranında bazen iken PS'de %38 oranında sık sık ve %35 oranında her zaman olarak artış göstermiştir. Akademik içerikli canlı yayınları takip etme amacının sıklığı PÖ'de %37 oranında nadiren ve %28 oranında hiçbir zaman iken PS'de %26 oranında bazen ve %25 oranında nadiren olarak artmıştır. Gündem ve haber takibi yapmak amacının sıklığı PÖ'de nadiren (%31) ve bazen (%30) iken PS'de sık sık (%33) olarak artış göstermiştir.

PÖ ve PS'de sosyal medyayı kullanma amaçları arasında sayılan arkadaş veya akrabalarla görüşmek, yeni insanlarla tanışmak, boş zaman geçirmek, oyun oynamak, eğlence içerikli canlı yayınları takip etmek ve kültürel ve sanatsal faaliyetleri takip etme amaçlarında diğer amaçlara göre fark edilir değişiklikler olmamıştır.

5. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Üniversite öğrencilerinin PS'de PÖ'ye göre dijital teknolojileri kullanım düzeyleri, sahip oldukları teknolojik cihaz sayısı, günlük teknoloji kullanım süreleri, internete erişim için katlandıkları maliyetler, üye oldukları uygulama, platform ve programlar ile internet ve sosyal medya kullanım amaçlarında farklılıklar oluşmuştur. Bu bölümde çalışmanın sonuçları ile literatürdeki diğer araştırmalar incelenerek tartışma yapılacaktır. Ancak çalışma konusunu içeren PÖ ve PS karşılaştırması yapan bir çalışma olmadığı için pandemi öncesi ve pandemi süreci çalışmaları ayrı ayrı ele alınarak tartışılacaktır.

PÖ katılımcıların dijital teknoloji kullanım düzeyleri orta düzeyde iken PS'de yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin PS'de teknoloji kullanım düzeyleri artmıştır. PS'de üniversite öğrencileri üzerinde yapılan diğer çalışmalarda da öğrencilerin teknoloji kullanım düzeyleri yüksek bulunmuştur (Durmaz ve Ertaş, 2021; Yılmaz Altuntaş vd., 2020). Bu duruma uzaktan eğitim sürecinin teknolojik cihazlar üzerinden yapılması ve pandemiye yaşanan izolasyon süreçlerinde bireylerin vakit geçirmek için daha çok dijital teknolojileri tercih etmelerinin neden olduğu söylenebilir.

Katılımcıların sahip oldukları teknolojik cihaz sayısı ve günlük teknoloji kullanım sürelerine ilişkin bulgular değerlendirildiğinde her iki durumda da PS'de PÖ'ye göre artış göstermiştir. Buna göre katılımcıların çoğu PÖ'de bir iken PS'de iki cihaza sahip oldukları ve günlük teknoloji kullanım sürelerinin PÖ'de 4-6 iken PS'de 6-8 olarak değişim gösterdiği gözlemlenmiştir. Pandemi öncesi yapılan araştırmada üniversite öğrencilerinin günlük sosyal medya, internet ve teknoloji kullanım sürelerinin ortalama 3 saat olduğu bulgulanmıştır (Altundağ ve Bulut, 2017). Pandemi sürecinde yapılan başka bir araştırmada ise bireylerin internet bağımlılığı üzerine yapılan

bir araştırmada internette geçirilen süre 6-8 saat olarak tespit edilmiştir (Sarığedik, 2022). Pandemi süreci veya sonrasında farklı bireyler (ebeveyn, çocuklar, genç yetişkinler) üzerinde yapılan diğer araştırmalarda da teknoloji kullanım süresinin arttığı gözlenmiştir (Aktaş ve Bostancı, 2021; Tarkoçin, Alagöz & Boğa, 2020; Sun vd., 2020). Xiang ve arkadaşları (2020) tarafından yapılan çalışmada pandemiye yaşanan izolasyon süreçlerinin çocuk ve ergen bireylerin hem sosyal aktivitelerin kısıtlı olması hem de karşılaştıkları bu küresel problemle baş edebilme stratejisi olması nedeniyle internet ve teknoloji kullanımı sıklığını artırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

PÖ'de katılımcılar internete bağlanırken tercih ettikleri akıllı telefon ve bilgisayarı PS'de daha çok kullandıklarını ifade etmişlerdir. Çalışmanın sonucuna benzer olarak daha önce yapılan çalışmalarda da bireyler internete ve sosyal medyaya bağlanmak için daha çok telefonu kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır (Karasu, Bayır ve Çam, 2017; Çiçek, Şahin ve Erkal, 2021; Dong, Yang, Lu ve Hao, 2020).

Katılımcılar internete bağlanırken PÖ'de en çok mobil veri kullanmış ve daha çok aile evi, okul ve yurttan internete erişim sağlamışlardır. PS'de ise daha çok yerel ağ kullanmayı tercih etmişler ve internete erişimde aile evinden bağlanma oranı artmıştır. Covid-19'un pandemi olarak ilan edilmesiyle birlikte uzaktan eğitime geçilecek evde izole olma süreci başlamıştır. Böylece öğrenciler okul ve yurttan uzak kalarak aile evlerinde daha fazla vakit geçirmeye başlamıştır. Uzaktan eğitimde internet önemli bir faktör olduğu için katılımcılar yerel ağı daha çok kullanmıştır. Ayrıca katılımcıların internete bağlanırken katlandıkları masraf ve GB incelendiğinde PS'de PÖ'ye göre daha fazla GB kullandıkları ve daha fazla harcama yaptıkları belirlenmiştir. Bu duruma uzaktan eğitim süreci ders faaliyetlerinin sebep olduğu düşünülmektedir. Özçelik (2022) yapılan bir araştırmada üniversite öğrencilerinin pandemi ile birlikte zorunlu olarak uzaktan eğitime geçmeleri teknolojik cihaz eksikliği, internet paketi yetersizliği, evde internet bağlantısının olmaması gibi sorunlarla karşılaştıkları sonuçlarına ulaşmıştır. Uzaktan eğitim sürecinde etkin olabilmek için öğrenciler PÖ'de olduğunun daha fazla GB kullanmak ve internete erişim için daha fazla harcama yapmak durumunda kaldıkları söylenebilir.

Katılımcıların dijital teknoloji kullanım düzeyleri, internete erişim şekilleri, sahip olunan cihaz sayısı ile PÖ günlük teknoloji kullanım sürelerinde cinsiyetine göre farklılık tespit edilmemiştir. Ancak PS'de günlük teknoloji kullanım süresi cinsiyete göre farklılık bulunmuş ve kadınların günlük teknoloji kullanım süresinin (4-6 saat) erkeklere göre (2-4 saat) daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2022 Ağustos ayı verilerine göre son üç yılda her yaş grubundaki kadın ve erkeklerin internet kullanım oranlarının genel olarak arttığı ancak genç yetişkin kadınların internet kullanım oranının erkeklere oranla daha çok arttığı tespit edilmiştir. Buna göre pandeminin ilk yılında (2019) genç yetişkin kategorisindeki (16 - 24 yaş) erkeklerin %94,5'i ve kadınla-

rin %86,6'sı internet kullanırken 2022 yılı verilerine göre aynı yaş grubundaki erkeklerin %96,6'sı ve kadınların da %94,5'i internet kullandığı tespit edilmiştir (TÜİK, 2022).

Katılımcıların aylık gelir düzeylerine göre teknoloji kullanım düzeyi (PÖ ve PS), sahip olunan cihaz sayısı (PÖ ve PS), günlük internet kullanım süresi (PS), GB kullanımı (PÖ) ve harcama tutarında (PÖ) farklılıklar bulunmuştur. Genel olarak değerlendirildiğinde aylık gelir düzeyi yüksek olan katılımcıların hem PÖ'de hem PS'de teknoloji kullanım düzeyleri yüksek olup sahip olunan teknolojik cihaz sayısı, GB ve harcama miktarları ile günlük teknoloji kullanım süresi daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Kaba ve Doğan (2022) tarafından yapılan çalışmada benzer bir sonuca ulaşılmıştır. Aylık geliri yüksek olan ailelerin çocuklarının teknoloji kullanım düzeyleri ve sahip oldukları teknolojik aygıt sayısı arasında pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. PÖ'de öğretmen adayları üzerinde yapılan başka bir çalışmada da gelir düzeyi yüksek olan öğretmen adaylarının teknoloji kullanım düzeylerinin arttığı sonucuna ulaşılmıştır (Özsevgeç, Batman, Yazar ve Yiğit, 2014). Teknolojik cihazların fiyatının yüksek olması gelir düzeyi düşük aileler tarafından alınmasının zor olduğu düşünüldüğünde bu sonuç elde edilmesi kaçınılmaz bir durum olmaktadır. Aylık gelir düzeyinin yüksek olması bireylerin sahip oldukları dijital teknoloji sayısını ve dolayısıyla teknoloji kullanım düzeylerini etkilediği sonucu çıkarılabilir. Ancak pandemi döneminde araştırma bulgularıyla tutarlı olmayan ve düşük gelir seviyesine sahip bireylerin yüksek gelir seviyesine sahip bireylere oranla daha çok teknolojik cihaz kullandığı sonucuna ulaşan çalışmalara da rastlanmaktadır (Açık vd., 2021). PS'de GB kullanımı ve harcama tutarlarında farklılık oluşmamasında öğrencilerin benzer nedenlerle; uzaktan eğitim, ödev-ders hazırlıkları, eğitimlere katılmak için yüksek miktarda GB kullanmakta ve harcama yapmalarının neden olduğu söylenebilir.

Katılımcıların yaşadıkları yere göre teknoloji kullanım düzeyi (PÖ ve PS), sahip olunan cihaz sayısı (PÖ ve PS) ve GB kullanımı (PÖ) farklılıklar bulunmuştur. Genel olarak ilde yaşayanların ilçe ve köyde yaşayan katılımcılara göre daha fazla cihaza sahip oldukları, yüksek miktarda GB kullandıkları ve teknoloji kullanım düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. (Özbek, 2020) tarafından yapılan çalışmada ilde yaşayanların ilçe, köy/kasaba gibi yerlerde yaşayanlara göre teknoloji kullanımı, cihaza ve internete erişim konusunda daha avantajlı oldukları ifade edilmiştir. Bu çalışmanın bulgularına göre illerde yaşayan öğrencilerin internete ve cihazlara erişimlerinin yüksek olduğu düşünüldüğünde teknoloji kullanım düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Katılımcıların PÖ döneminde çok sık kullandıklarını ifade ettikleri Instagram, Twitter, Whatsapp ve YouTube uygulamalarını PS döneminde daha sık kullandıkları tespit edilmiştir. Bununla birlikte PS'de üye olunan program, platform ve uygulamalarda yaklaşık %74 oranında artış göstermiştir. Savaş (2021) tarafından hazırlanan çalışmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Ünalın (2022)'in yap-

tığı çalışmada pandemi sürecinde öncesine oranla dünya ve Türkiye çapında internet ve mobil teknoloji kullanan insan sayısı artmış, dünyada ve Türkiye'de sosyal medya kullanan insan sayısında %10'unun üzerinde bir artış gerçekleşmiştir.

Yıldırım ve İpek (2020) zorunlu izolasyon ve gönüllü karantina döneminde internet ve sosyal medya kullanımını üzerine yaptıkları çalışmada bireylerin internet ve sosyal medya alışkanlıklarında ve kullanım amaçlarında değişiklik olduğu ve salgın döneminde daha çok gündem takibi yapmak, sosyal medya üzerinden canlı yayın yapmak, dijital erişime izin veren eğlenceli ve kültürel faaliyetler nedeniyle internet ve sosyal medya kullandıklarını ifade etmişlerdir. Çalışma ile tutarlı olan bu sonuçlar değerlendirildiğinde öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde öğrenimlerine online devam etmek ve akademik, kişisel ve mesleki gelişim eğitimlerini almak için kullanmaları çevrimiçi sesli ve görüntülü görüşme uygulamalarına üyeliklerinin artmasına neden olarak gösterilebilir. Ayrıca pandemi sürecinde evde geçirdikleri boş zamanları eğlenceli içerikler takip etmek için de çeşitli platformlara üyeliklerinin arttığı söylenebilir.

Katılımcıların PÖ ve PS'de internet ve sosyal medya kullanım amaçları karşılaştırılmıştır. Katılımcılar pandemi sürecinde öncesine oranla sosyal medya kullanmak, oyun oynamak, dizi/film izlemek, müzik dinlemek, ödev veya ders hazırlığı ile araştırma yapmak ve çevrimiçi eğitimlere katılmak için daha sık internet kullanmışlardır. PÖ'de sosyal ağların ve internetin bu ve benzer amaçlarla kullanıldığına ilişkin yapılan çalışmalara rastlanmıştır (Dilek, 2019; Minaz ve Çetinkaya-Bozkurt, 2017). Pandemi sürecinde öncesine göre paylaşım yapmak, yeni trendleri takip etmek, alışveriş yapmak, video izlemek, gündem ve haber takibi yapmak ve akademik içerikli yayınları izlemek için daha sık sosyal medya kullanmışlardır. Çalışma sonuçlarına paralel olarak diğer çalışmalarda da pandemi ile birlikte sosyal medya kullanım oranı artmış ve sosyal medya kullanım amaçlarında değişim gerçekleşmiştir. Karasu ve arkadaşları (2021) tarafından yapılan çalışmada öğrenciler sosyal medyayı fotoğraf/video çekmek, sosyalleşmek, müzik dinlemek, haber takibi yapmak, sesli kitap dinlemek gibi nedenlerle kullandıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca aynı çalışmada uzaktan eğitim süreci ile birlikte ödev hazırlama, araştırma yapma, ders takip etme nedeniyle de akıllı telefon kullanımının arttığı belirtilmiştir. Benzer şekilde PS'de internet ve sosyal medya kullanım amaçları yurt dışı kaynaklarda da rastlanmış ayrıca bu çalışmalarda sosyal medyanın salgın döneminde sosyal destek algısı oluşturduğu ifade edilmiştir (Saud, Mahsud ve Ida, 2020; Van Bavel vd., 2020; Gunaningrata vd., 2021). Hem internet hem sosyal medya kullanım amaçlarındaki eğitimsel ve eğlence içerikli kullanım sıklığının artması uzaktan eğitim ve pandemi nedeniyle evde kalma süreciyle ilişkilendirilebilir. Öğrenme etkinliğinin tamamen çevrimiçi gerçekleşmesi ve bilgi kaynaklarına erişimin sadece dijital ortamdan sağlanabilmesi internetin bu amaçla kullanılmasına katkı sağlamıştır. Benzer şekilde evde izole yaşam sürecinde seminer, sempozyum,

konferans gibi bilimsel etkinliklerin çevrimiçi olarak gerçekleştirilmesi de insanların sosyal medya ve dolayısıyla internet üzerinden erişimlerine izin vermiştir.

Sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde öğrencilerin dijital teknolojileri, internet, sosyal medya ve program, platform gibi çevrimiçi uygulamaları kullanımında artış olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca internet ve sosyal medyayı da pandemi sürecinde öncesine göre eğitim ve eğlence içerikli aktıveler başta olmak üzere haber takibi yapmak ve alışveriş yapmak için de daha sık kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Pandemide hastalığa yakalanmaktan korunmak ve hastalığın yayılmasını önlemek amacıyla başlatılan izole yaşam sürecinde öğrenciler teknolojiyle daha fazla vakit geçirmek durumunda kalmışlardır. Uzaktan eğitim sürecinin getirdiği öğrenme etkinlikleri nedeniyle de öğrencilerin akademik ve eğitici içerikleri takip etmek ve araştırma yapmak gibi olumlu internet kullanım alışkanlıkları kazanmışlardır. Dijital çağ olarak adlandırılan bu çağda internet kullanım alışkanlığının bireylerin kişisel ve mesleki gelişimine katkı sağlayacak şekilde sürdürülmesi sağlanmalıdır. Pandemi sonrası yüz yüze eğitimde teknolojinin kazandırdığı bu olumlu alışkanlıklardan faydalanmalarına ve kendilerini bu yönde geliştirmelerine izin verilmelidir.

Kaynakça

- Açık, B., Koç, T., & Uslu, O. (2021). Teknoloji kullanım alışkanlıkları açısından Covid 19'un teknoloji bağımlılığına etkisi. *Uluslararası Yönetim Ekonomi ve Felsefe Dergisi*, 9(2), 113-124.
- Aksoy, C. (2018). Teknoloji kullanım ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirliğinin ölçülmesi: üniversite öğrencilerine yönelik bir araştırma. *OPUS International Journal of Society Researches*, 8(15), 1111-1131.
- Aktaş B., Bostancı N. (2021). Covid-19 pandemisinde üniversite öğrencilerindeki oyun bağımlılığı düzeyleri ve pandeminin dijital oyun oynama durumlarına etkisi. *Bağımlılık Dergisi*, 22(2), 129-138.
- Al-Absy, M. S. M. (2023). Effects of COVID-19 pandemic on accounting students' capability to use technology. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*, 22(1), 247-267.
- Altundağ, Y. & Bulut, S. (2017). Aday sınıf öğretmenlerinde problemleri akıllı telefon kullanımının incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(4), 1670-1682.
- Asandaş, N. & Hacıcafareoğlu, S. (2021). Koronavirüs (Covid-19) döneminde uzaktan eğitim süreci. *Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(7), 213-223.
- Balay Tuncer, B. (2021). Dijital iletişim, dijital eşitsizlik ve yaşlanma: kovid-19 süreci ile yaşanan dijital bölünme ve uçurumlar üzerine. *USBAD Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi* 3(6), 1339-1369.
- Balhara, Y. P. S., Kattula, D., Singh, S., Chukkali, S., & Bhargava, R. (2020). Impact of lockdown following covid-19 on the gaming behavior of college students. *Indian Journal of Public Health*, 64(6), 172-176. DOI:10.4103/ijph.IJPH_465_20
- Binark, M. (2007). *Yeni Medya Çalışmalarında Yeni Sorular ve Yöntem Sorunu*, Yeni Medya Çalışmaları. Mutlu Binark (ed.), Baskı Yeri: Ankara
- Büyüktepe, Y. (2022). *Pandemi döneminde öğretim elemanlarının ve fen bilgisi öğretmen adaylarının güncel dijital teknoloji kullanım durumlarının ve öğretmen adaylarının siberaylaklık eğilimlerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi, Çanakkale.
- Bülbül, H. İ., & Gürbüz, R. (2007). *Bürolarda teknoloji kullanımı*. Ankara. Baskı Yeri: Nobel yayın dağıtım.
- Çoşkun, R., Altunışık, R., Bayraktaroğlu, S., Yıldırım, E. (2015). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Sakarya. Baskı Yeri: Sakarya yayıncılık.
- Çiçek, B., Şahin, H., & Erkal, S. (2021). Covid-19 salgın döneminde üniversite öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılığının incelenmesi. *Gençlik Araştırmaları Dergisi, Salgın ve Gençlik*, 52-80.
- Dağ, Y., Yayan, Y., & Yayan, E. (2021). COVID-19 sürecinde çocukların oyun bağımlılığı düzeylerinin uyku ve akademik başarılarına etkisi. *Bağımlılık Dergisi*, 22(4), 447-454.
- Dong, H., Yang, F., Lu, X., & Hao, W. (2020). Internet addiction and related psychological factors among children and adolescents in china during the coronavirus disease 2019 (COVID-19). *Epidemic. Front. Psychiatry* 11(75), 1-9.
- Durmaz, A., & Ertaş, E. (2021). Covid-19 pandemisi sürecinde ebellek öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin internet kullanım alışkanlıkları ile ilişkisi. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(3), 561-574.
- Global Digital Reports (2023). Digital 2023: Essential Headlines, Erişim adresi: <https://datareportal.com/reports/digital-2023-global-overview-report> Erişim Tarihi: 05.05.2023.
- Gunaningrata, R., Purwandari, S., Suyatno, A., & Hastuti, I. (2021). Consumer shopping preferences and social media use during Covid-19 pandemic. *International Journal of Business Management and Economic Review*, 4(1), 1-15.

- Gürler, İ., & Güler, M. E. (2009). Üretim süreçlerinde kullanılan teknoloji için seçim kriterleri ve süreçlerin yeniden yapılandırılmasında simülasyon uygulaması. *Ege Akademik Bakış*, 9(2), 623-635.
- Healy, S. (2021). COVID-19 pandemic-influenced changes to Japanese university student digital identity. In P. Clements, R. Derrah, & P. Ferguson (Eds.) *Communities of teachers and learners*. JALT.
- Kaba, İ., & Doğan, T. (2022). Ergenlerde bilişim teknolojileri kullanımının öz-belirleme kuramı perspektifinde incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi (TEBD)*, 20(3), 701-729.
- Karaman, N., Gülbahar Güven, Y., Öztürk, H. T., Deniz, K. Z., Can, N., & Yavuz Şala, F. C., (2022). *COVID-19 süreci ve üniversite öğrencileri: eğitim bilimleri fakültesi örneği*. Ankara. Baskı Yeri: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Karakaş, H. & Sayan, İ. (2023). Üniversite öğrencilerinin Covid-19 pandemi sürecinde uzaktan eğitim ortamlarının kullanımına ilişkin tutumlarının belirlenmesi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 116-124.
- Karasar, N. (2007). *Nitel araştırma yöntemi*. (17. Baskı). Ankara. Baskı Yeri: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karasu, F. (2017). Üniversite öğrencilerinin internet bağımlılığı ile sosyal destek arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(14), 372-386. DOI: 10.31834/kilissbd.345142
- Kiatsakared, P., & Chen, K-Y (2022). The Effect of flow experience on online game addiction during the COVID-19 pandemic: The moderating effect of activity Passion. *Sustainability*, 14(19), 12364. <https://doi.org/10.3390/su141912364>
- Küçükvardar, M., & Aslan, A. (2021). Dijitalleşmenin ekonomik, teknolojik, toplumsal ve etik etkilerinin uluslararası raporlar üzerinden analizi. *Intermedia International e-Journal*, 8(14), 21-38.
- Mhlanga, D., & Moloi, T. (2020). COVID-19 and the digital transformation of education: What are we learning on 4IR in South Africa? *Education Sciences*, 10(7), 180.
- Minaz, A., & Çetinkaya-Bozkurt, Ö. (2017). Üniversite öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılık düzeylerinin ve kullanım amaçlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(21), 268-286.
- Özbek, Y. (2020). *Sınıf öğretmenlerinin dijital içerik ve teknolojiyi kullanma becerileri*. (Yayınlanmamış Tezsiz Yüksek Lisans Projesi). Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı, Denizli.
- Özdoğan, A. Ç., & Berkant, H. G. (2020). Covid-19 Pandemi dönemindeki uzaktan eğitime ilişkin paydaş görüşlerinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 13-43.
- Özçelik, Ş. (2022). *Covid-19 pandemi sürecinde uzaktan eğitime ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri, yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri*. (Tezsiz Yüksek Lisans Projesi). Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Temel Eğitim Anabilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı, Denizli.
- Özvegeç, T., Batman, D., Yazar, E., & Yiğit, N. (2014). Öğretmen adaylarının teknolojik terim farkındalıklarının belirlenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 39(173).
- Sarigedik, E. (2022). COVID-19 Pandemi sürecinde çocuklardaki internet bağımlılığı, siber mağduriyet düzeyleri ve algılanan ebeveyn izleminin incelenmesi. *Sağlık Bilimlerinde Değer*, 12(1): 65-72. 10.33631/sabd.1055300
- Saud, M., Mashud, M., & Ida, R. (2020) Usage of social media during the pandemic: Seeking support and awareness about COVID-19 through social media platforms. *J Public Affairs*, 20, 02417.
- Savaş, G. (2021). Üniversite öğrencilerinin Covid-19 salgın dönemindeki uzaktan eğitim deneyimine yönelik algıları. *Yükseköğretim Dergisi*, 11(2),309-320.
- Sun, Y., Li, Y., Bao, Meng, S., Sun, Y., Schumann, G. et.al. (2020). Brief report: increased addictive internet and substance use behavior during the COVID-19 pandemic in China. *The American Journal on Addictions*, 29(4), 268-270. doi: <https://doi.org/10.1111/ajad.13066>
- Yolsal, H., & Yorulmaz, Ö. (2022). Covid-19 pandemisinin yükseköğretim öğrencilerinin performansı üzerine etkileri. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi (KAÜİİBFD)*, 13(25), 441-472.
- Tahiroğlu, A. F., & Bozkurt, C. (2021). Dijitalleşme ve Covid-19 pandemisi arasındaki ilişki: uygulamalı bir analiz. *İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi*, 9(2), 145-154.
- Tarkoçin, S., Alagöz, N., & Boğa, E. (2020). Okul Öncesi dönem çocuklarının pandemi sürecinde (Covid19) davranış değişiklikleri ve farkındalık düzeylerinin anne görüşlerine başvurularak incelenmesi. *Turkish Studies*, 15(6), 1017-1036.
- Tuğtekin, U., & Mercimek, B. (2022). Genç yetişkinlerin yeni medya okuryazarlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 49, 519-537.
- TÜİK, Türkiye İstatistik Kurumu. Bilim, Teknoloji ve Bilgi Toplumu (Ağustos 2022). <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=bilgi-teknolojileri-ve-bilgi-toplumu-102&dil=1>
- Tüzün, F., & Yörük-Toraman, N. (2021). Pandemi döneminde uzaktan eğitim memnuniyetini etkileyen faktörler. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(3), 822-845.
- Ünalın, N. (2022). Covid-19 sonrası değişen dijital alışkanlıklar, normlar ve yaşanan küresel zorluklar. *Yönetim Bilişim Sistemleri Dergisi*, 8(1), 1-11.
- Uslu, M. (2021). Türkiye'de Sosyal medya bağımlılığı ve kullanımı araştırması. *Turkish Academic Research Review*, 6(2), 370-396. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tarr/issue/62824/933479>
- Üzmez, S. S., & Büyükbeye, T. (2021). Dijitalleşme sürecinde bilgi yönetiminin işletmelerin teknoloji uyumuna etkileri. *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi*, 16(2), 117-127.
- Yıldırım, O., & İpek, İ. (2020). Yeni koronavirüs salgını dolayısıyla gündeme gelen sosyal izolasyon ve gönüllü karantina döneminde internet ve sosyal medya kullanımı. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 2020(52), 69-94. DOI: 10.47998/ikad.788255
- Yılmaz Altuntaş, E., Başaran, M., Özeke, B., & Yılmaz, H. (2020). Covid - 19 pandemisi sürecinde üniversite öğrencilerinin yükseköğretim kurumlarının uzaktan eğitime yönelik stratejilerine ve öğrenme deneyimlerine ilişkin algı düzeyleri. *Uluslararası Halkla İlişkiler ve Reklam Çalışmaları Dergisi*, 3(2), 8-23. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/hire/issue/57099/779651>
- Van Bavel, J. J., Baicker, K., Boggio, P. S., Capraro, V., Cichocka, A., Cikara, M., & Drury, J. (2020). Using social and behavioural science to support COVID-19 pandemic response. *Nature Human Behaviour*, 04, 460-471
- Yorulmaz, M. & Söyler, S. (2022). Covid-19 sürecinde uzaktan eğitim: Sağlık yönetimi öğrenci görüşlerinin değerlendirilmesi. *Sağlık Akademisyenleri Dergisi*, 9(1), 42-54.
- Xiang, M., Zhang, Z., & Kuwahara, K. (2020). Impact Of COVID-19

pandemic on children and adolescents' lifestyle behavior larger than expected. *Prod Cardiovasc Dis*, 63(4), 531-532.
Zhang, L., Carter Jr, R. A., Qian, X., Yang, S., Rujimora, J., & Wen, S. (2022). Academia's responses to crisis: A bibliometric analysis

of literature on online learning in higher education during COVID-19. *British Journal of Educational Technology*, 53(3), 620-646.